

УДК 37.012.7

МЕШКО Кристина Іванівна,
здобувач кафедри педагогіки
Національного університету біоресурсів і
природокористування України
e-mail: tino4ka2011@rambler.ru

ДІАГНОСТИКА ВИХОВАНOSTI ГОСПОДАРСЬКОЇ ДБАЙЛИВОСТІ СТУДЕНТІВ АГРАРНИХ КОЛЕДЖІВ

Анотація. У статті подано результати констатувального етапу експерименту щодо реалізації педагогічних умов виховання господарської дбайливості студентів аграрних коледжів. Висвітлено результати діагностики вихованості господарської дбайливості студентів аграрних коледжів. Здійснено аналіз результатів констатувального етапу експерименту, які свідчать, що незначний відсоток студентів аграрних коледжів знають у чому полягає сутність сталого розвитку суспільства, мають розвинений практичний інтелект. Встановлено, що незначний відсоток молодих людей займаються професійним самовдосконаленням, проте багато молодих людей усвідомлюють, що процвітання держави, розвиток економіки країни залежить від їх власних успіхів у здобутті фаху.

Ключові слова: господарська дбайливість студентів, діагностика вихованості, констатувальний експеримент, господарність, сталий розвиток, господарсько-економічні знання, практичний інтелект, потреба у самовихованні господарської дбайливості.

Постановка проблеми. Одним із основних завдань суспільства є дати людині можливість працювати і достойно жити. При цьому, недопустиме ефективне господарювання будь-якою ціною, всупереч моральним, правовим чи екологічним нормам, тому професійна освіта має розширювати межі простого навчання, а забезпечувати виховання людини, її особистісних і професійно важливих якостей. У цьому контексті господарська дбайливість студентів аграрних коледжів набуває особливої ваги, бо вона необхідна для побудови міцного економічного фундаменту сім'ї, державного будівництва, процвітання сільського господарства країни, посилення обороноздатності народу, зростання престижу України на міжнародній арені.

Аналіз останніх публікацій. Вивченням проблеми формування господарності, підприємливості, економічних знань, лідерських і організаторських та інших економічно значущих якостей особистості школярів та студентів займалися І. Г. Агапов, А. Ф. Аменд, С. Я. Батишев, Г. Г. Беляєв, Л. І. Божович, О. Б. Будник, В. В. Бурдун, О. Г. Грохольська, Т. Е. Джагаєва, В. А. Кузьменко, А. О. Кучерявий, З. К. Левчук, В. С. Люлька, Н. А. Побірченко, В. А. Поляков, О. А. Радченко, І. А. Сасова, В. К. Сидоренко, Р. В. Сопівник, О. Д. Тхоржевський, Б. П. Шемякін, В. Д. Шинкарук, А. Г. Шпак та інші.

Мета статті полягає у висвітленні результатів констатувального етапу експерименту щодо реалізації педагогічних умов виховання господарської дбайливості студентів аграрних коледжів.

Виклад основного матеріалу.

Із вересня по грудень 2013 року нами було проведено констатувальний етап експерименту. Основним завданнями даного етапу були наступні: розрахунок вибірки; відбір груп, які погоджувалися брати участь в експериментальній роботі; проведення початкових діагностичних зрізів, з метою виявлення рівнів сформованості господарської дбайливості студентів; аналіз та узагальнення результатів діагностики; вибір експериментальних та контрольних груп.

Важливою складовою констатувального експерименту є розрахунок обсягу вибіркової сукупності. Для цього скористаємося формулою, яка враховує граничну помилку репрезентативності на 95%-му рівні значущості:

$$n = \frac{1}{0,0025 + \frac{1}{N}}, \text{ [1, с. 342]}$$

де N – обсяг генеральної сукупності;

n – обсяг вибіркової сукупності.

$$n = \frac{1}{0,0025 + \frac{1}{50844}} = 396,88 = 397$$

Таким чином, обсяг вибірки на рівні значущості 5% повинен становити не менше як 397 осіб. У процесі діагностики нами було залучено 427 студентів аграрних коледжів.

Із метою діагностики сформованості господарської дбайливості за визначеними критеріями та показниками нами застосовано комплекс методів науково-педагогічного дослідження, зокрема анкетування, спостереження, експертну оцінку, бесіду.

Результати проведених досліджень свідчать, що студенти не достатньо володіють господарсько-економічними знаннями. Так, наприклад тільки 12,4% студентів знають, що агропромисловий комплекс це не просто вирощування сільськогосподарських культур, а складова частина економіки, що інтегрує в собі виробництво сільськогосподарської продукції, її переробку, матеріально-технічне обслуговування села, об'єднує галузі, що виготовляють засоби виробництва та обслуговування комплексу, а також галузі зі збереження, переробки та реалізації сільськогосподарської продукції. Показовим також є те, що тільки 9,8 % студентів розуміють, що господарство – це сукупність усіх чинників матеріальних і духовних ресурсів, що є у розпорядженні людини чи спільноти (господаря), використання яких дозволяє отримувати засоби задоволення потреб. Встановлено, що 57,2 % студентів мають неповні господарсько-економічні знання, а 33% молодих людей – фрагментарні та випадкові.

В умовах глобальної екологічної кризи важливим показником господарської дбайливості є знання про сталий розвиток суспільства. Викликає стурбованість те, що 4,6% студентів знають, що сталий розвиток суспільства полягає в такому розвитку суспільства, господарсько-економічного комплексу, при якому потреби нинішнього часу задовольняються темпами, що дозволяють природній ресурсній базі відновлюватись і бути доступною для задоволення потреб майбутніх поколінь. 63,6% студентів частково розуміють сутність сталого розвитку, не враховуючи важливої його ознаки – здатності до відновлення і 31,8% – не мають знань щодо сутності зазначеного поняття, визначаючи його як опанування силами природи, використання її ресурсів для забезпечення зростаючих потреб людей.

Оскільки необхідних знань про сталий розвиток суспільства у більшості студентів немає, тому й вони не можуть визначити якими здатностями має володіти сучасний організатор агропромислового виробництва для забезпечення означеного розвитку. Так, із запропонованими завданнями впоралися 16,9% студентів, 39,6 – частково відповіли правильно, а 43,5% – не змогли розв'язати поставлену задачу.

З метою перевірки розвитку практичного інтелекту студентам було запропоновано розв'язати два практичні завдання, які часто необхідно вирішувати у господарській діяльності фахівцю, що займається сільськогосподарським виробництвом. Нажаль переважна більшість студентської молоді (89,7% – першу задачу та 87% – другу) не могла розв'язати запропоновані задачі.

Низький рівень сформованості господарської дбайливості студентів аграрних коледжів за когнітивно-мисленнєвим критерієм можна пояснити тим, що студенти першого та другого курсів навчання ще не мають сформованої системи професійних знань, не вмотивовані до самовдосконалення в професійній сфері.

Рівень сформованості господарської дбайливості студентів аграрних коледжів за мотиваційно-ціннім критерієм діагностовано також за трьома показниками. В процесі дослідження встановлено, що 22% студентів вважають, що для в сучасних умовах господарювати необхідно впорядковано, раціонально, оптимально використовуючи ресурси, творчо і підприємливо підвищуючи показники функціонування господарського об'єкту без забруднення довкілля, підвищення техногенного навантаження на природне середовище. 54,5% (238 осіб) студентів вважають, що господарювати необхідно так, щоб так, щоб, приватне підприємство, агрогосподарство, економіка країни у цілому, – процвітали, навіть якщо для цього доведеться вичерпати усю ресурсну базу, слід подбати про задоволення матеріальних і продовольчих потреб людей вже сьогодні, рівень їх добробуту, і робити це шляхом використання інтенсивних технологій, вирощувати трансгенні культури з метою уникнення втрат, підвищення показників врожайності, збагачення народу, збільшення золотовалютних запасів держави. 23,5% (103 особи) студентів вважають, що заради успіху можна використовувати будь-які засоби.

Конструювання практичної виробничої ситуації свідчить, що 23,3% студентів (102 особи) переконані, що господарювання спрямоване не на отримання максимального прибутку у короткий термін, а на дбайливе ведення сільськогосподарських справ. 28,4% (124 особи) – готові шукати компроміси, а 48,3% (211 осіб) переслідують виключно споживацькі інтереси.

Важливою складовою розвитку людини є здатність до самовдосконалення та самовиховання у різних сферах. Оскільки господарська дбайливість є однією із важливих особистісно-професійних якостей, тому нами було вивчено потребу у самовихованні господарності як запоруки особистої та національної економічної незалежності. В процесі дослідження встановлено, що тільки 8% студентів (35 осіб) у вільний час надають перевагу читанню додаткової фахової літератури, відвіданню провідних агрогосподарств, набираються досвіду підпрацьовуючи на агропідприємства, що допоможе стати їм у майбутньому «майстром» своєї справи. 19,9% (87 осіб) у вільний час читають художню літературу, відвідують кіно чи театр, інші світські заходи, намагаючись розширити свою ерудицію, підвищити культурний рівень. 72,1% (315 осіб) відпочивають в основному «пасивно» (просто лежати і мріяти, прогулюючись з друзями, «вишу в соцмережах»).

Цікавим є той факт, що хоча значна частина студентів не приділяють час професійному самовдосконаленню, проте 26,8% (117 осіб) усвідомлюють, що

процвітання держави, розвиток економіки країни залежить від їх власних успіхів у здобутті фаху. 58,8% студентів (257 осіб) ніколи над такими питаннями не задумувалися, а 14,4% (63 особи) не пов'язують процвітання держави із власними успіхами.

Ціннісні орієнтації та ідеали молоді відображаються у ставленні до людей. Саме тому нами було запропоновано студентам обрати, хто із запропонованих героїв імпонує їм найбільше, зокрема Гобсек із однойменного роману (як скнара), Терещенко Микола Артемович (як підприємець-господарник, цукрозаводчик, меценат і раціоналізатор агропромислового виробництва) та Чичиков (нечесний, авантюрист) із гоголівських «мертвих душ». 60,2% студентів (263 особи) імпонує Терещенко М.А., 24,2% (106 осіб) – Гобсек, 15,6% (68 осіб) – Чичиков. Таким чином більшість студентської молоді позитивно сприймає і оцінює успішних господарних, чесних, працьовитих особистостей, які турбуються й про інших людей, у той же час засуджуючи нечесних, меркантильних персонажів, які прагнуть до самозбагачення будь-якими засобами.

Важливо, щоби студенти не тільки мали за зразок для наслідування кращі взірці, ідеали, але й самі докладали зусиль для розбудови свого підприємства, де працюють, галузі, країни. У процесі дослідження встановлено, що 30% студентів (131 особа) вважають, що зміцнення могутності нашої держави, процвітання України, залежить насамперед від наполегливої і сумлінної, відповідальної праці кожного, особливо в агропромисловому комплексі України, що створює передумови для розвитку збройних сил та зростання добробуту громадян. 29,3% (128 осіб) вважають, що могутність держави залежить від пропаганди національної ідеї, вшанування уславлених предків, українізації усіх регіонів, а 40,7% (178 осіб) – від підтримки світового співтовариства, готовності міжнародних кредитних організацій надавати фінансову допомогу Україні. Викликає занепокоєння те, що більше 40% студентів очікують сторонньої допомоги з-за кордону задля розбудови власної держави.

Про результат сформованості господарської дбайливості студентів аграрних вищих навчальних закладів свідчить те, настільки молоді люди готові та здатні здійснювати господарські функції у практичній професійній діяльності. У процесі констатувального експерименту встановлено, що тільки 8,7% студентів (38 осіб) готові до дбайливого, екологічнобезпечного ведення сільського господарства, для них категорично недопустимо порушувати граничні норми внесення агрохімікатів, щоби не завдавати непоправимої шкоди навколишньому середовищу та здоров'ю людей. Такі студенти готові витратити додатковий час і зусилля для пошуку розумних шляхів виходу із непередбачуваних ситуацій. 19,2% (84 особи) готові шукати компроміси між економічною доцільністю та екологічною безпекою, а 72,1% (315 осіб) допускають порушення агротехнічних норм вирощування сільськогосподарських культур, оскільки на їх переконання необхідно довести собі та іншим свій професіоналізм, підприємливість та успішність в агробізнесі.

Моделювання практичних виробничих ситуацій свідчить, що 13% студентів (57 осіб) готові дбати не тільки про прибутковість господарства, але в першу чергу вкладати кошти для створення безпечних умов праці для працівників господарств. 25,9% студентів (113 осіб) готові в умовах кризи частину грошей витратити на забезпечення формальних вимог правил техніки безпеки (щоб у разі нещасного випадку не було проблем із законом), а решту вкладати у виробництво. 61,1% студентів (267 осіб), за умов необхідності погашення кредиту, готові вкладати всі гроші у виробництво, щоб якнайшвидше отримати прибуток і погасити кредит, не дбаючи про

безпеку для інших людей. Таким чином аналіз результатів діагностичного зрізу свідчить, що тільки 10,8% студентів (47 осіб) відзначаються готовністю до дбайливого господарювання; 22,7% (99 осіб) – частково готові, а 66,5% (291 особа) – не готові до зазначеного виду діяльності.

Значна студентів аграрних коледжів демонструє здатність до екологобезпечного та органічно чистого сільськогосподарського виробництва. Зокрема 31,1% студентів (136 осіб) відзначили, що якщо їм доведеться очолити агрофірму, тоді вони старатимуться культивувати на рідній землі органічно чисте землеробство, підвищувати прибутковість за рахунок якісної здорової продукції сільськогосподарського виробництва, яка завжди у попиті і є конкурентною навіть на світових ринках. 42,8% студентів (187 осіб) націлені використовувати сучасні технології, які не є надто шкідливими для довкілля, а 26,1% (114 осіб) готові обирати інтенсивний спосіб господарювання, з використанням агрохімікатів і генетично модифікованих організмів, оскільки це гарантія рентабельності й господарського успіху.

Незважаючи на те, що лише невелика частка вмотивована до професійного самовиховання, проте, як свідчать результати дослідження, значна частина студентів здатні до такого виду діяльності. 28,1% студентів (123 особи) знають прийоми самовиховання, 47,4% (207 осіб) частково володіють окремими такими прийомами та лише 24,5% (107 осіб) виявили неготовність до самовдосконалення. На запитання «Чи займаєтесь Ви самовихованням» студенти відповіли наступним чином: «так, бо це важливо для професійного становлення і щасливого, забезпеченого життя» – 19% (83 особи); «ще не потрібно, бо здобувати знання доведеться на виробництві» – 54,5% (238 осіб); «не бачу у цьому необхідності, у житті і так мало часу на розваги і задоволення, друзів і подруг» – 26,5% (116 осіб).

Висновки. Результати констатувального етапу експерименту свідчать, що незначний відсоток студентів знають у чому полягає сутність сталого розвитку суспільства. У переважній більшості студентів аграрних коледжів на низькому рівні розвинений практичний інтелект. Незначний відсоток молодих людей займаються професійним самовдосконаленням, проте багато молодих людей усвідомлюють, що процвітання держави, розвиток економіки країни залежить від їх власних успіхів у здобутті фаху. Викликає занепокоєння, що кожен п'ятий студент вважає, що заради успіху можна використовувати будь-які засоби. Встановлено, що більше 40% молодих людей пов'язують могутність держави із підтримкою світового співтовариства, готовності міжнародних кредитних організацій надавати фінансову допомогу Україні.

Список використаної літератури

1. Сопівник Р.В. Теоретичні і методичні засади формування лідерських якостей майбутніх фахівців агропромислової галузі: дис. док. пед. наук / Р. В. Сопівник. – К., 2012. – 527 с.

Refetences

1. Sopiwnyk R.V. (2012) Theoretical and methodical bases of formation of leadership qualities of future specialists of agro-industry: dis. doc. ped. sciences. – K. – 527 s. (in Ukr.)

MIESZKO Christina Ivanivna,

Pedagogy Department of the applicant National University of Life and Environmental Sciences of Ukraine
e-mail: tino4ka2011@rambler.ru

DIAGNOSIS OF ECONOMIC BREEDING DILIGENCE AGRICULTURAL COLLEGE

Summary. The article presents the results of ascertaining the implementation phase of the pedagogical conditions of education of business students diligence agricultural college experiment. It presents the results of the diagnostic breeding business diligence agricultural college students. The analysis of the results of ascertaining stage of the experiment, which showed that a small percentage of the students know what is the essence of sustainable development of society. The vast majority of students of agricultural colleges practical intelligence developed on a low level. A small percentage of young people engaged in the professional cultivation, but many young people are aware that the prosperity of the state, the country's economy depends on their own success in getting the profession. It is disturbing that every fifth student considers that in order to succeed, you can use any means. It was found that more than 40% of young people associated with the power of the state pidtrimoyu world community readiness of international lending institutions to provide financial assistance to Ukraine.

Keywords: economic caring students, breeding diagnostics, ascertaining experiment, thrift, sustainable development, economic and business knowledge, practical intelligence, the need for self-education and economic care.

Одержано редакцією 09.02.2016
Прийнято до публікації 11.02.2016